

KONGL. DOMÄNSTYRELSENS SKRIFVELSE TILL
KONGL. MAJ:T ANGÅENDE FORTSATT BEKÄM-
PANDE AF NUNNAN ÅR 1901.

Till Konungen.

I underdånig skrifvelse den 2 december nästlidna år har Domänstyrelsen under erinran, att genom nådiga brefven den 14 april och 11 maj 1900 af samma års skogsmedel anvisats sammanlagdt 80,500 kronor till fortsatt bekämpande af skadeinsekten »Nunnan», anmält, att å det sålunda anvisade beloppet vid 1900 års slut antagligen komme att uppstå ett öfverskott af omkring 31,000 kronor, och hemställde Styrelsen uppå då anförda skäl, att det vid årets slut befintliga öfverskottet måtte få i mån af behof och i enlighet med de genom ofvannämnda nådiga bref af den 14 april 1900 bestämda grunder användas under innevarande år, till dess Eders Kongl. Maj:t i nåder pröfvat det fullständiga förslag till för ändamålet nödiga åtgärder under året, som framdeles komme att af Styrelsen framläggas; hvilken hemställan Eders Kongl. Maj:t ock den 19 sistlidne januari täckts i nåder bifalla.

Anledningen till förberörda ej oväsentliga besparing i de för sistlidne år disponibla medlen är att finna dels däruti, att inga nya, oförutsedda åtgärder kräfvande nunnehärdar upptäckts, dels däruti, att dagsverkskostnaden ställt sig något lägre än den beräknade, dels ock i den mindre tillfredsställande omständigheten, att ej alla jordägare, å hvilkas skogar trädlimning bort företagas, tillåtit detta när limningen måst föregås af den underväxande skogens bortgallring på jordägarens bekostnad.

Sedan de två skogstjänstemän, hvilka haft i uppdrag att leda åtgärderna mot insekten, numera inkommit med af kartor åtföljda

uppgifter rörande resultaten af den undersökning, som sistlidne höst företagits i fråga om den nya äggbeläggningens utsträckning och intensitet — hvilken undersökning skolat ej mindre visa verkningarna af förut vidtagna åtgärder än äfven utgöra den nödvändiga grunden för bestämmande af eventuella vidare åtgärder — är Styrelsen nu i tillfälle att för Eders Kongl. Maj:t framlägga hufvuddragen af dessa resultat äfvensom förslag till innevarande års arbeten.

Å de i Styrelsens underdåniga skrifvelse den 12 februari sistlidet år omförmälda smärre områdena, det ena å indragna boställena Ålsta nr:is 1 och 2 i Södermanlands län samt det andra å Trolle-Ljungby fideikommisssegendom i Skåne kan härjningen anses upphörd.

Annorlunda ställer sig förhållandet med de två stora härjningsområdena, det ena och största hufvudsakligen tillhörande egendomarna Virå, Stafsjö, Danbyholm och Ålberga, indragna militiebostället Ålberga samt Jönåkers häradsallmänningar inom Södermanlands län äfvensom delar af Lösings och Östkinds häradsallmänningar i Östergötlands län, och det andra, beläget hufvudsakligen inom egendomarna Björksund och Måstena i Södermanland omkring $4\frac{1}{2}$ mil från det förra området.

Redan vid början af nunnekampens upptagande och äfven sedermera har Styrelsen särskildt betonat såsom sin öfvertygelse, att när en härjning ej upptäckes förr än den nått en sådan utsträckning och intensitet, som fallet var med den å sistnämnda båda områden, det vore omöjligt att äfven med de kraftigaste åtgärder kunna direkt utrota insekten och dymedelst bringa härjningen att omedelbart upphöra, men att genom lämpliga medel åtminstone insektens massökning i alltjämt stegrad progression skulle kunna förekommas och därmed äfven faran för insektens spridning till andra trakter minskas, allt i afvaktan att genom naturens egna åtgöranden — uppträdande af sjukdom och för nunnan skadliga parasitinsekter — härjningen komme att upphöra. Att dessutom hvarje åtgärd, som i någon mån kan befordra och underlätta denna naturens egen sträfvan, måste vara af gagn, är själfklart.

Hittills vidtagna åtgärder hafva ock alltmer utvecklats sig därhän att, där äggbeläggningen varit så stark, att trädens full-

ständiga afbarrning genom de sedermera utkläckta larvernas frat var att förutse, bestånden lämnats åt sitt öde, hälst som genom trängsel sins emellan i träd Kronorna och brist på födoämnen, larverna blefvo mottagliga för larvpesten (wipfelsjuka, toppsjuka, flacheri) och härdar för denna sjukdom sålunda bildades, under det att fjärilsutveckling därstädes ej var att befara, då insekterna dogo såsom larver eller puppor. I mindre starkt äggbelagda bestånd, hufvudsakligen mot områdenas yttergränser, där larvpesten ännu ej visat sig, försågos däremot träden med ringar af s. k. larvlim, i afsikt att antingen genom svält och trängsel göra de nedanför ringarna kommande larverna mottagliga för pesten, som därifrån skulle sprida sig uppåt kronorna, eller åtminstone direkte ihjälsvälta nämnda larver och sålunda minska fjärilsutvecklingen. Äfven har försök gjorts med utsläppande af pestsjuka larver på trakter, där sjukdomen förut ej iakttagits.

Att nu nämnda tillvägagångssätt varit riktigt synes erfarenheten hafva ådagalagt, i det att nu i fråga varande områden i allmänhet icke utvidgats utöfver den yta de vid deras upptäckande redan innehade, och däremot pesten vunnit allt större utbredning. Såsom negativt bevis torde äfven få anföras, att där till följd af jordägares vägran nödigt ansedda åtgärder måst underlåtas, benägenhet för insektens spridning tydligen kunnat iakttagas. Från det besök i vissa af nunnan för närvarande hemsökta trakter i Ober-Schlesien och Ostpreussen, som af undertecknad MEVES på uppdrag företogs sistlidne höst, och hvarom berättelse här i afskrift bifogas, hemfördes ock det intryck, att kampen mot nunnan hos oss förts på ett rationellt sätt.

Slutligen torde böra nämnas, att af anledning att uti tysk litteratur i nunnefrågan uppgifvits, det pesten, när den en gång visat sig, skulle spridas med synnerlig stor snabbhet och få härjningen att upphöra inom kort, under sistlidne år å Virå-området icke behandlats en del bestånd belagda med mindre än 500 ägg pr träd, under antagande att detta vore öfverflödigt vid det förhållande, att såväl pest som parasitinsekter redan uppträdt inom området. Det visade sig emellertid, att sjukdomen i verkligheten sprider sig ganska långsamt; en erfarenhet, som de senaste åren gjorts jämyäl i Tyskland. I följd häraf har från dessa bestånd en något starkare fjärilsutveckling och alltså äfven äggbeläggning

ägt rum än väntadt var, hvarföre det lärer blifva nödvändigt att i år genom limning, åtminstone i bälten, söka främja pesthärddar därinom. Emellertid innebär äfven denna erfarenhet en varning för underlåtenhet att motarbeta insekten genom limning.

Enligt skogstjänstemännens uppgift har inom det stora Virå-området, som redan år 1899 började behandlas, granskog under år 1900 blifvit

å	1,276,84	hektar helt och hållet afbarrad,			
»	535,98	» till hälften afbarrad,			
»	492,20	» belagd med öfver	3,000	ägg pr stam,	
»	343,60	» » » »	1,500—3,000	» » »	
»	610,66	» » » »	500—1,500	» » »	
»	1,414,19	» » » » under	500	» » »	
	4,673,47	hektar tillsammans.			

Den betydliga ytvidden af under år 1900 helt och hållet eller till hälften afbarrad skog förklaras däraf, att redan vid föregående årets utgång skogen inom detta område var å 630 hektar till hälften afbarrad och å 1,731,87 hektar belagd med öfver 1,500 ägg pr stam och således utan synnerlig utsikt att kunna räddas.

Å Björksundsområdet, som ej behandlats förrän sistlidet år, har skogen blifvit

å	81,42	hektar helt och hållet afbarrad,			
»	83,31	» till hälften afbarrad,			
»	56,31	» belagd med öfver	3,000	ägg pr stam,	
»	36,34	» » » »	1,500—3,000	» » »	
»	72,98	» » » »	500—1,500	» » »	
»	144,87	» » » » under	500	» » »	

475,23 hektar tillsammans; utvisande detta någon minskning i områdets storlek.

Enligt skogstjänstemännens förslag borde under innevarande år företagas limning inom dessa båda områden å omkring 1,200 hektar, däraf omkring 450 hektar ej förut varit limmade, hvarföre föregående behandling genom gallring och så kallad röd-

barkning eller barkens afjämmande skulle behöfvas å sistnämnda yta; och har Styrelsen icke funnit något i hufvudsak att häremot erinra.

Hvad beträffar gallringen, så har Styrelsen redan i det föregående påpekat det afsevärda hinder för ett verksamt ingripande mot insekten, som föranledts däraf, att kostnaden för gallringen pålagts jordägaren. Då emellertid den limning i ej redan gallrade bestånd, som nu ifrågasättes, till god del afser att bereda pesthärdar i svagt äggbelagda trakter, och gallringen för sådant ändamål i allmänhet kan inskränkas till bortröjning af värdelösare buskar, af hvilkas tillvaratagande jordägaren ej kan draga nytta, och erfarenheten visat, att gallringen äfven eljest utan olägenhet kan utföras något svagare än hittills skett, synes det Styrelsen att staten borde bekosta jämväl röjningen, hvarigenom vunnnes friare händer för vidtagande af de för nunnans bekämpande nödiga åtgärder. Statens kostnader skulle därigenom ej komma att ökas med mer än omkring 1,350 kronor, ett ringa belopp i jämförelse med den fördel som däraf vunnnes.

Med behörig hänsyn därtill, att ett parti af sistlidet år inördt larvlim ännu finnes i behåll, lärer kostnaden för nu föreslagna åtgärder kunna beräknas sålunda:

Arbetskostnader, materialier m. m.

Arbetskostnad för limning å omkring 1,200 hektar samt röjning å omkring 450 hektar, inberäknadt aflöningar åt förmän	kr. 15,600:—	
Tillsyn öfver limmade bestånd ... »	2,000:—	
Larvlim jämte tullumgälder, lossning, forsling m. m.	» 10,400:—	
Inventarier och redskap	» 300:—	
Äggundersökning hösten 1901 ... »	2,500:—	
Diverse utgifter	» 1,200:—	kr. 32,000:—

Administrationn m. m.

Arfvode till en biträdande jägmästare under 11 månader efter 300 kronor för månad	kr. 3,300:—	
Transport	kr. 3,300:—	kr. 32,000:—

Transport kr.	3,300: —	kr. 32,000: —
D:o till en d:o under hela året		
efter 250 kronor för månad ... »	3,000: —	
Bidrag till 2 tjänstehästar under		
8½ månader efter 66 kronor		
66 öre för månad	» 1,133: —	
Reseersättningar m. m. för veten-		
skapliga undersökningar	» 1,000: —	» 8,433: —
<i>Oförutsedda utgifter.</i>		
Biträde å ännu ej kända härdar och fyllnad i till-		
äventyrs för lågt beräknade utgifter m. m. ... »		5,567: —
		eller tillsammans kronor 46,000: —

Då, såsom ofvan nämnts, för ändamålet redan finnes disponibel en behållning af omkring 31,000 kronor, skulle återstående kostnader för nunnans bekämpande under innevarande år belöpa sig till omkring 15,000 kronor.

Domänstyrelsen får därför underdånigst hemställa, att Eders Kongl. Maj:t täcktes hos Riksdagen äska, att för vidtagande i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Styrelsens förslag för åtgärder till fortsatt bekämpande af insekten nunnan måtte af innevarande års skogsmedel få användas ett belopp af 15,000 kronor.

Stockholm den 18 februari 1901.

Underdånigst

Fr. Cl:son Wachtmeister.

J. O. af Zellén.

J. Meves.

Referent.

P. Malmqvist.